

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till s.hc@regeringskansliet.se

S2026/00764

Yttrande över slutbetänkandet *Ett smittskydd för framtiden (SOU 2026:25)*

Ert dnr. S2026/00764

Förvaltningsrätten i Växjö har anmodats att yttra sig över de i betänkandet angivna förslagen. Förvaltningsrätten har, utifrån de aspekter domstolen har att beakta, följande synpunkter att lämna avseende betänkandet.

Synpunkter på de förslag som lämnats i slutbetänkandet

Beträffande de förslag som lämnats i slutbetänkandet, och som berör domstolarnas verksamhet, har Förvaltningsrätten i Växjö inga synpunkter.

Synpunkter på dagens utformning av smittskyddslagen och dess påverkan på förvaltningsdomstolarna

Med anledning av att bestämmelserna i bland annat smittskyddslagen nu ses över finner Förvaltningsrätten i Växjö skäl att framföra synpunkter på delar av smittskyddslagens bestämmelser som inte omfattas av slutbetänkandet, och som inte heller varit avsedda att omfattas av utredningen utifrån vad som framgår av kommittédirektiven 2023:106 och 2024:88, men som bör beaktas vid denna eller framtida revision av smittskyddslagen.

Tidsfristen för domstolens handläggning av ansökan om tvångsundersökning

Enligt 9 kap. 5 § smittskyddslagen (2004:168) i nu gällande lydelse, och såsom förslaget är utformat även fortsättningsvis, ska förvaltningsrätten

inom en vecka från den dag ansökan eller överklagandet kom in till domstolen ta upp målet till avgörande. Motsvarande tidsfrister hanteras av förvaltningsrätterna i flera andra tvångsmål och vållar inga större problem. I de fall som gäller tvångsundersökning, eller isolering av en enskild som inte föregåtts av beslut om tillfällig isolering, uppstår emellertid vissa svårigheter för domstolarna att efterleva de i lag angivna tidsfristerna. En översiktlig genomgång av avgöranden från förvaltningsrätterna visar att det i flertalet fall föreligger delgivningssvårigheter och i majoriteten av fallen tas målen inte upp till avgörande av förvaltningsrätterna inom en vecka. Beaktat att det sedan tidsfristernas tillkomst skett förändringar i postgången som lett till varannandagsutdelning till privatpersoner, och på sikt även utdelning av post var tredje dag, föreligger stora svårigheter att delge en enskild ansökan på vanligt sätt inom angiven tidsfrist och samtidigt ge den enskilde skälig tid att svara på ansökan eller agera självant för undersökning. Delgivning genom e-post kan inte heller anses ändamålsenligt i dessa mål då uppgifterna som kommuniceras är känsliga och den enskilde inte har meddelat domstolen en e-postadress som godkänns för kommunikation. Delgivning med biträde av polis används därför regelmässigt, men inte sällan med resultatet att delgivning inte kan ske inom angiven tidsfrist.

Domstolarna har att förhålla sig till rättssäkerhetskraven om att tvångsåtgärder inte ska meddelas en enskild som inte givits tillfälle att yttra sig över dem. Smittskyddslagen och tidigare aktuella förarbeten ger dock uttryck för att det finns ett allmänt smittskyddsintresse som motiverar att snabbt få till stånd en läkarundersökning, och därför har tidsfristen bestämts till en vecka (se prop. 2003/04:30 s. 130). En inte helt ovanlig lösning vid förvaltningsrätterna har varit att försök görs att delge den enskilde ansökan med biträde av polis, men att målet därefter avgörs även om delgivning inte lyckats. I något fall har domstol även gått till avgörande utan att ens försöka delge den enskilde ansökan med hänvisning 10 § andra stycket 4 förvaltningsprocesslagen (1971:291) efter en avvägning mellan smittskyddsintresset, den lagstadgade tidsfristen och förutsättningarna att inom lagstadgad tidsfrist kunna nå den enskilde för delgivning.

Beräkning av tre månader från verkställd isolering.

I 5 kap. 5 § smittskyddslagen anges att isolering får bestå i högst tre månader räknat från den dag beslutet verkställdes. I denna tid inräknas inte tillfällig isolering.

I de fall då domstolens första beslut om isolering föregåtts av smittskyddsläkares beslut om tillfällig isolering kan det uppstå frågor om när isoleringen faktiskt verkställts. Eftersom domstolens beslut enligt 8 kap. 11 § smittskyddslagen gäller omedelbart om inte annat angivits i beslutet torde beslutet anses vara verkställt redan vid tidpunkten för meddelande av beslutet. Det kan dock tänkas att sjukvården vidtar vissa åtgärder efter domstolens beslut som föranleder att beslutet ska anses verkställt först vid en senare tidpunkt. Det bör dock för alla inblandade parter finnas en klar tidpunkt då det första beslutet om isolering, genom smittskyddsläkares beslut om tillfällig isolering, verkställts. För att undvika missbedömningar gällande beräkningen av tidsfristen och underlätta för samtliga inblandade anser förvaltningsrätten att tidsfristen alltid bör räknas från den dag då isolering först inletts, antingen genom smittskyddsläkarens beslut om tillfällig isolering eller efter domstolens beslut då isolering kommit till stånd genom s.k. direktansökan utan föregående tillfällig isolering.

Konsekvensen av att isolering pågått i tre månader

I 5 kap. 5 § smittskyddslagen anges att isolering får bestå i högst tre månader räknat från den dag beslutet verkställdes. Vidare anges att isolering efter ansökan till domstol kan förlängas högst sex månader åt gången. Bestämmelsen förstås som att den enskilde är fri att lämna efter att ha varit isolerad i tre månader, om inte ansökan om fortsatt isolering inom denna tid givits in till domstol. Det finns emellertid inget uttryckligt stadgande i lagen motsvarande 28 § första stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, som anger att isolering upphör om ansökan inte inkommit inom tidsfristen. Förvaltningsrätten i Växjö anser att detta lämnar ett onödigt utrymme för tolkning, och att det bör införas en bestämmelse som tydliggör att isoleringen alltid ska upphöra när tre månader passerat utan att ansökan om förlängning inkommit till domstol, på ett sådant sätt att det hindrar handläggning av en för sent inkommen ansökan om fortsatt isolering. Alternativt, om smittskyddsintresset för allmänheten ska anses väga tyngre, att isolering består så länge smittskyddsläkare inte fattat formellt beslut om upphörande enligt 5 kap. 8 § smittskyddslagen, även om tidsfristen för ansökan om fortsatt isolering formellt passerat. Beaktat att beslut om isolering rör en intresseavvägning mellan den enskildes rättigheter och det allmännas smittskyddsintresse bör tveksamheter gällande effekten av en förbisedd tidsfrist undvikas.

Detta yttrande har beslutats av tf. lagmannen Per Hansson efter
föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Johannes Hammar

Per Hansson

Johannes Hammar